

illooze harten.
i, dat zij een
wereld en het

ngen zegt, legt
a's betoogden,
indt zijn krach-
even der Chris-
veel opzichten
cularisme mee!
maar spreken
prof. Schlunk
eitsfront aller
onferentie van
verl gebroken.
nnen door het
sen; het moet
lat zal alleen
t neemt in het
met God ver-
a handelt. Het
schreef: „Dit
overwint, n.l.

J. D. W.

G. J. Diekema.

e het volgende
lad" over den
gezant.

r zaak een der
ch geslacht, uit
at trouwhartige
t voortgebracht.
discipel, door
ublick der V. S.
dige energie en
hanen zal we-
n ruime plaats
toeval, dat deze
n zijn brillante
erde van Ame-

erika zijn oude
zich gevestigd
n eeuw geleden
leiding van De
erland verdrukt
aan zochten en
Holland heette
t neerzette en
werd uit het
er van de repu-

r dit deel van
aoeting met Dr
en druk Ameri-
f propagandist
len. Maar zich
Hollandsch ka-
chtig voortvloet
eel wetenschap-
spreektaal ge-
an zijn wensch
leeren kennen.
resident Hoover
h in vervulling
en Amerikaan-
siper, benoemde
ulairen Richard
och nog korten
g waar hij zich
de vaderlanden

e vrienden ach-
gen bereid en
s van ons poli-
i. Hij sprak veel
ondere sensatie
ge grisaard te
e enthousiasme,
ikelijker en na-
n onzen zuiver

Nederlandsche
af en toe criti-
hien niet steeds
n bleven, maar
i en volkomen
bering voor ons
it gemankeerd.
len en liet nooit
gen.
hen zin van het
n. Daartoe was
Maar een beter
Amerika niet

logische School.
ade verslag van
de Theologische

een te 7 uur
der Theologi-
ctoraat plaats-
os, hield vooral
jd tegen de

Spreker begon met de beschrijving van enkele historische feiten, waarbij Jeremia met de valsche profeten in botsing kwam.

Allereerst Jeremia's tempelprediking in het begin van Jofakim's regeering, waarin de profeet zich stelt tegenover het valsche vertrouwen op den tempel; hij betuigt, dat de Heere van Juda vraagt het onderhouden van Zijn zedelijke wet; en kondigt aan, dat vanwege de overtreding hiervan het Godsgericht over het volk zal komen, en de tempel zal worden verwoest, evenals eenmaal het heiligdom te Silo. Om deze reden beschuldigen de valsche profeten met de priesters, Jeremia van heiligschennis, ze zweepen het volk tegen hem op en eischen zijn dood; door het tusschenbeide komen der vorsten — bij wie de invloed van den vromen Josia nog nawerkt — wordt hun opzet echter verijdeld.

Dan komt ter sprake Jeremia's strijd tegen de — door de valsche profeten gesteunde — pogingen, om koning Zedekia te bewegen, in verbinding met de omwonende volken, een poging te wagen om het Babylonische juk af te werpen. In den Naam des Heeren verkondigt Jeremia op indrukwekkende wijze dat deze pogingen slechts op ondergang kunnen uitloopen; en dat het behoud des volks ligt in onderwerping aan Nebukadnezar. Hierbij komt hij op zeer merkwaardige wijze in conflict met Hananja, die optreedt als woordvoerder der vrijheidspartij. Deze geschiedenis illustreert, hoe deze valsche profeten optraden als vertegenwoordigers van het ideaal van nationale vrijheid en glorie.

Ditselfde blijkt ook uit het optreden van soortgelijke mannen in Babel, onder dat deel des volks, dat toen reeds was weggevoerd. Zij spiegelden den ballingen voor, dat ze weldra weer naar het vaderland terug zouden keeren. Jeremia heeft door een aan de ballingen gericht brief ook deze beweging (die voor het misleide volk uiterst gevaarlijk kon worden) in 's Heeren Naam bestreden.

In de tweede plaats stond Spreker stil bij Jeremia's profetisch oordeel over het woord zijner tegenstanders. Hierbij werd aangetoond, dat er naar Jeremia's getuigenis tusschen hun woord en het zijne een volstrekte tegenstelling bestond, de tegenstelling van waarheid en leugen, dezelfde tegenstelling dus — al gebruikt het Oude Testament onze uitdrukkingen niet — die wij plegen aan te duiden met de termen „ware" en „valsche" profetie.

Omdat die tegenstelling een principiële is, omvat ze alles: vooreerst den oorsprong, dan karakter en inhoud, en tenslotte de vervulling der profetie.

Voor de onderscheiden punten wordt dit nader aangetoond.

In de derde plaats wordt uiteengezet, dat deze tegenstelling tusschen tweeërlei profetie haar diepst grond vindt in tweeërlei gedachte aangaande God. Reeds bij Jeremia's tempelprediking trad dit scherp aan het licht. Hier blijkt, dat deze valsche profeten zich aangaande den God van Israël en aangaande Zijn dienst een voorstelling hadden gevormd, waarbij het religieuze zedelijke werd uitgeschakeld en alles veruitwendigd werd; ze meenden, dat Hij Israëls nationale God was, die persé aan Israëls zijde stond, zoolang ten minste Israël door het uitwendige middel van offers en tempeldiensten den band onderhield. In den grond der zaak is dit een Heidensche gedachte. Daarom was de religie van deze profeten een valsche religie, en hun God een valsche God, een product van de gedachten en begeerten van het eigen hart, een verspersoonlijking en vergoddelijking van hun nationale ideaal.

Zulk een godsdienst heeft geen kracht om hart en leven te vernieuwen. Vandaar hun minderwaardigheid in zedelijk opzicht, door Jeremia zoo scherp bestraft. En voorts: hun nationalisme was chauvinisme, hun ijver fanatisme, hun geestdrift een hartstochtelijke opwinding, die hen belette, de werkelijkheid recht te zien.

Jeremia daarentegen had geleerd, naar de stem van God te luisteren, het Woord Gods te ontvangen en te spreken, ook al ging dit woord rechtstreeks in tegen de wenschen van het eigen hart. Zoo was hij een waar profeet en ook een profeet der waarheid in een bijzonderen zin. Voor die waarheid Gods heeft hij smaad en vijandschap verduurd en martelingen ondergaan. Zoo is Jeremia type van Hem, Die in der tijden volheid komt om der waarheid getuigenis te geven. Die voor de waarheid den dood is ingegaan, en Die, meer dan martelaar, als Profeet, Priester en Koning de macht der leugen heeft verbroken en aan het rijk der waarheid een eeuwigen triomf verzekerd.

Hierop ging de Spreker over tot het verhalen van de geschiedenis der School onder zijn Rectoraat, om daarna het Rectoraat over te dragen aan Prof. Dr T. Hoekstra.

De vergadering (die met Psalmgezing en gebed geopend was) werd met dankzegging gesloten.

Prof. Ridderbos stelt zich voor, den inhoud der rede later in druk te doen verschijnen als een hoofdstuk in het grootere werk: „Het Godswoord der Profeten".

J. W.

Emil Brunner, De Theologie der Crisis.
N.V. Boekh. W. ten Have — Amsterdam.

De verschijning van dit boek in nederlandsche vertaling kan ik slechts betreuren.

Niet, dat ik den auteur niet een man van groote betekenissen zou achten, of ernstige bestudeering van wat hij wil, niet een plicht zou rekenen van... wie daartoe in staat is. Integendeel, wat Brunner, en de door zijn school verdedigde leer wil, heeft de aandacht te eischen van ieder, die op theologisch gebied wil meeleven. Een eventueel verwijt, dat ons blad zich van

dit geschrift ontdoet met — alweer afwijzende critiek, legt onze redactie dan ook rustig naast zich neer. Want „De Reformatie" is een van de weinige bladen, die juist voor het gereformeerde volk gepoogd hebben, de opinies van de school, waartoe Brunner behoort, toe te lichten op enkele critieke punten, en ze te confronteren met de gereformeerde belijdenis.

Wat ons dan wel van dit bepaalde boekje de publicatie in deze nederlandsche vertaling (uit het Engelsch van een in den regel duitsch sprekend Zwitser...) doet betreuren, is juist het feit, dat men het in vertaling aanbiedt. Wie krachtens ernstigen wil-tot-studie, of krachtens zijn officieel beroep, de meeningen van Brunner kennen wil, heeft natuurlijk een nederlandsche vertaling niet nodig, zal ook veel liever den auteur in zijn eigen taal lezen, omdat een vertaling altijd gebrekkig blijft. Hij weet maar al te goed, dat hij aan deze lezingen zoo ongeveer niets heeft, om den schrijver wezenlijk te leeren kennen. Want deze brochure is in haar consequenties eenvoudig weg niet te verstaan, en laat ieder in nevelen achter, als men niet achter alles, wat hier gezegd wordt, de andere, wetenschappelijke argumenteerende, boeken van den schrijver zet. Theologen van professie hebben dus aan dit boekje niets voor de wezenlijke bestudeering van wat Brunner e.s. willen. Misschien is het woord „niets" te sterk gesproken; laat ik dan eraan toevoegen: „niets, zonder de andere boeken van den schrijver".

Met een vertaling wil men dus het volk in zijn breeden omvang zoeken. Dat breed-genomen volk, dat dus niet groepen is tot specialstudie, dat een nederlandsche vertaling noodig heeft, en al de schade-posten van zoo'n vertaling helaas niet ontgaan kan, dat volk zal dus nu eens ingewijd worden in de theologie der crisis, waarvan het al zoo een en ander gehoord heeft in fanfares of in serieuze rede.

Het volk wordt dus uitgenodigd, uit deze „gezonde christelijke wetenschap", en dan nog wel gepopulariseerd, de theologie der crisis te leeren kennen. De schare is dan ook al „graag" gemaakt met voorafgaande philippica's tegen slapers en farizeërs, die aan deze „krisis", aan deze fundamentele kastijding uit louter duheid en muheid zich niet onderwerpen wil...

Arm volk... want het komt geen stap vooruit. En het krijgt wel een heelen duw achteruit.

Het komt geen stap vooruit. Waarom niet? Allereerst, omdat de „theologie der crisis" ons in het algemeen niet vooruitbrengt, en ook niet onder het gericht Gods brengt, maar ons zoo ongeveer alles afneemt. Ze heeft een heel groot arsenaal van verwijten op wat bestaat; en het zou dwaasheid zijn, zich daarvan niets aan te trekken, want er is zeer veel waars in. Maar het standpunt deugt niet, het is door en door ongereformeerd, het vernietigt het denken der reformatoren, niet eens op de manier van begraving, maar op die van crematie. Daarom kan slechts hij deze critiek toetsen op haar waardegehalte, en zijn winst er mee doen, die tevens het stelsel zelf doorziet, en zijn grondfouten ontdekt heeft. Hiervan is nu in deze brochure geen sprake. Dit grondstelsel blootleggen, och neen, dat heeft de auteur ook niet bedoeld in de hier gebundelde lezingen; en al zou hij het gewild hebben, ons eenvoudige volk kan zijn grondbegrippen trouwens niet eens herkennen uit de vertaling. Van die laatste zeg ik geen kwaad, want ik heb den engelschen tekst niet gezien. Maar wie weet, wat vertalen is, zal mij toestemmen, dat de herkenning van het grondschema en zijn terminologie zoo goed als onmogelijk is, wanneer een duitsch sprekend hoogleeraar een in het engelsch gegeven stel redevoeringen in het nederlandsch terugvindt. En dan zijn daar dan ook nog de wetenschappelijke termen, die eenvoudige lezers moeten misverstaan. Ik noem een voorbeeld slechts: het woord idealistisch immanentiegelooft. Laat ons volk daarbij de Chr. Enc. en Oosthoek enz. bij te pas brengen, en zelfs, in een gunstig geval, weten, wat een gereformeerde theoloog als theoloog onder de immanentie (Gods) verstaat; dan heeft men toch van den eigenaardigen term „immanent" uit de dialektische filosofie nog niets begrepen. Met alle vertoef van populariteit gaat zoolets aan de lezers, die men zoekt, ten eenenmale voorbij.

Komt alzo het volk, dat men door die vertaling zoekt, geen stap vooruit, het krijgt wel een duw in achterwaartsche richting. Heel wat uitspraken van Brunner, die hij hem, voor wie hem in zijn wetenschappelijk werk volgen kan, niet oppervlakkig zijn (al zijn ze voorts onhoudbaar), zullen in deze vertaling juist onder de geestelijke brantes, die tegenwoordig de lucht verontreinigen, de toch al ontstellende oppervlakkigheid in de hand werken, en een goedkoop schermen van de leerlingen met wat ze van gemakkelijke fanfares hunner (laatste) leiders hebben gehoord in criticistische rede, in de hand werken. In het voorwoord staat, dat de Amerikaanse lezingen, waaronder thans ook die van Prof. Brunner een plaats vonden, niets zullen toelaten, „dat afwijkt van de waarheid, die in Jezus Christus is". Het spijt me — de gronden gaf ik deels vroeger aan — dat aan dezen eisch niet de hand gehouden wordt, — getuige dit boekje. Het wijkt heel erg af van de waarheid, die in Jezus Christus is. Maar ook afgedacht daarvan, wemelt het boek van stellingen, uitspraken, die gedragen zijn door een gedachtenschema, dat opgebouwd wordt precies aan den anderen kant van „gezonde" calvinistische wijbegeerte en theologie. Sprekende over het „sociale" bestand van den mensch, draaft de schrijver door, en zegt: „Alles, wat privaat is, is noodwendig privatio, onttrekking, afzondering, die gericht is tegen het leven, tegen den mensch, tegen God". Daar gaat een heel stuk gezond calvinisme overboord, en en passant ook een „gezonde" paradox... „De ontbinding begint met de orthodoxie van de zeventiende eeuw", heet het; en velen zeggen dadelijk „amen". Maar het woord orthodoxie vraagt nadere begrenzing, en zonder deze is zoo'n uitspraak humbug. Vervolgens een inspiratie-theorie, die hierop neerkomt, dat God „gebruik maakt" van de menselijke en dus (let op de gedachtenfout: DUS) zwakke en feilbare woorden van personen, die aan dwaling onderhevig zijn". Waarop dan volgt een strijd tegen de „inspiratie-leer" der orthodoxie, waarbij de schrijver toont, wel de zwakke plekken te kennen van zijn eigen naaste geestelijke familie, doch door

onvoldoende kennis van wat het wetenschappelijk Calvinisme in den loop der eeuwen gezegd heeft, niet in staat is, te zeggen, op welke punten die zwakke plekken reeds lang overwonnen zijn, en het probleem verlegd is. Hij strijdt hier tegen een verlaten standpunt, maar de misère is natuurlijk, dat heel wat lezers, vooral van de half en half „gebildeten", zich de handen wrijven, omdat ze meenen, dat het tegen hun familie gaat. En zij staan boven hun familie; „boven" is een euphemisme voor „buiten".

Zoo zou ik kunnen voortgaan. Hier een onzuivere scheiding tusschen Woord Gods en bijbeltekst, en daar om een onzuivere probleemstelling inzake bijbelgehoof en bijbelcritiek. Dáár een karikatuur van den „orthodoxen" mensch, die „terecht" een hatelijk wezen heet, want „hij is het, hij heeft het, hij weet het"; u begrijpt er natuurlijk alles van. Prachtig suggestieve materiaal, om de zielen te verblinden van die „hatelijke wezens", die niet orthodox willen zijn, omdat ze het niet kunnen, die met de crisis coquetteeren op dezelfde wankelende gronden, als ik in het motto van mijn „Tusschen Ja en Neen" citeerde uit... het tijdschrift van Emil Brunner en de zijnen. Ginds een ontstellende begripsverwarring; „de ware christen bestaat in werkelijkheid niet, omdat hij, WIJL hij een christen is, steeds een zondaar blijft, zoo goed als de anderen, die geen Christenen zijn". Elders de historische-verkrachtende bewering, dat modernisme en fundamentalisme uit eenzelfde moeder geboren zijn, n.l. uit de vrees voor gezond critisch denken. Een opmerking, die verzuimt, aan het fundamentalisme recht te doen, omdat het zijn probleem anders opzet, en die bovendien al weer de oogen sluit voor den ernst van de klacht, die ik ook wel onderschrijven wil, dat het best zou kunnen blijken, dat heel de „crisistheologie" een „vluchten" uit de moeilijkheden is, een avontuur, dat op de gevaren instormt, — in schijn, omdat met één slagwoord die gevaren alle ontweken zijn. En dan, wat een anti-calvinische tegenstelling tusschen geloof en wetenschap, tusschen den „binnenkant" en den „buitenkant" der dingen. Welk een verwarring als men den hartstocht (o, die Leidenschaft) van den drenkeling, die in zijn wanhoop om hulp roept, noemt de „derde wijze" van waarheid zoeken; een opmerking, die slechts in schijn de strenge eischen van Christus erkent en eerbiedigt.

Ik ga niet verder. Het spijt me, dat dit boekje gedrukt is; het kan niemand waarlijk helpen. En dat er gereformeerde bladen zijn, die het met hartelijke instemming begroeten, is mij een raadsel. Als dit boek waarheid spreekt, ligt de organisatie, die bedoelde bladen in stand hield, dadelijk tegen den grond. Vandaag zet men het kraantje open en morgen moet men weer klagend dwellen.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:
Delft (als de Miss. pred. voor Solo op Java): J. H. Sillevius
Smilt te Semarang (Java).
Kollumerpomp: J. R. Sybrandy, cand. te Steens.
Oude- en Nieuwe Wetering: P. C. Kunst, cand. halprr. te
Deventer.

Bedankt voor:
Harlingen: R. J. v. d. Weerd te Leimuiden.
Leiden (vac. H. J. Kouwenhoven): W. A. Wieringa te Weesp.
Rotterdam (vac. G. Elshove): J. L. v. d. Wolf te Bussum.

Intrede te:
Ter Aar: D. Warnink, cand. Tekst: Psalm 33:22.

Beroepbaar.
De heer F. Boonstra, candidaat aan de Theol. School
te Kampen, die door de classis Groningen der Geref. Kerken
præparatoir is geëxamineerd, wil gaarne een eventueel beroep
der Kerken in overweging nemen. Zijn adres is: Zuidwoude
(Gron.).

De heer J. Wagenaar, theol. cand. te Heer Hugowaard
Zuid A 45, zal met ingang van 1 Jan. gaarne een eventueel
beroep uit een der Geref. Kerken overwegen.

Mannenverenigingen.
Te Oosterbeek is een Geref. Mannenvereniging opgericht
met aanvankelijk 20 leden.

Te Werkendam heeft de Kerkeraad der Geref. Kerk goudv-
seerd niet over te gaan tot het oprichten van een Geref.
Mannenvereniging, omdat o.a. de uithuisigheid daardoor zou
worden vergroot.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Vlaardingen: K. G. v. Smeden te Haarlem-Noord.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:
Aagtekerke: R. v. Neeboux te Terneuzen en M. Heijkoop te
Utrecht.

Goes: J. Franje te Barneveld en M. Hofman te Kralbeekje.

Beroepen te:
Kampen: A. Vorhagen te Middelburg.
Meliskerke: M. Heijkoop te Utrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:
Amsterdam (als hulppred.): H. M. Sasse te 's-Heerenberg.
Poven-Hardinxveld (toez.): J. Lekkerkerker te Molenaarsgraaf.
Erandwijk: J. H. Gunning E. Bzn. te Schoonhoven.
Glanerbrug (als hulppr.): W. M. v. Reijndam, cand. te
Bergen op Zoom.
Gruide-Nieuwliet: J. W. v. Kooten te Heinkenszand.
Kampen (vac. A. v. d. Koop): W. L. Mulder te Voorthuizen.

Aangenomen naar:
Aasen: D. v. d. Most v. Spijk te Geesteren.
Glanerbrug (als hulppr.): W. M. v. Reijndam, cand. te
Bergen op Zoom.
Noordwijk-Binnen: W. W. Siddré te Zevenbergen.

Bedankt voor:
Groot-Ammer: D. J. v. d. Graaf te Ede (G).
Haarlem (vac. L. D. Pool): Dr. G. P. v. Iffertzen te Alkmaar.
Hantum: H. B. Spijkerhoer te Gaast.

St. Annaland: E. V. J. Japchen te Maarsseveld (G).
Welsryp: Th. A. Hoen te Workum.

Intrede te:
Steenwijkerwold: B. Dijkstra. Tekst: Ezech. 23:5.